

## **Eesti Tšernobõli veteranide kohortuuring**

### **Kaja Rahu**

26. aprillil 1986 toimunud avarii Tšernobõli tuumajaamas põhjustas suure territooriumi radioaktiivse saastatuse. Mõni päev pärast avariid saadeti Tšernobõli piirkonda kogu Nõukogude Liidust inimesi „likvideerima avarii tagajärgi“. Puhastus- ja ehitustöödele saadetute koguarv aastatel 1986–1991 moodustas 600 000, neist 4831 meest olid pärit Eestist.

Nimetatud meeste, s.o Eesti Tšernobõli veteranide kohordi vähihaigestumust ja suremust jälgiti vastavas kohortuuringus, mis algas 1991. aastal. Uuringu eesmärk oli välja selgitada, millist efekti tekitavad mitme kuu jooksul saadud väikesed kiirgusannused nende meeste tervisele. Kohort moodustati tollase Eesti Kaitsejõudude Peastaabi, Tšernobõli radiatsiooniregistri, Sotsiaalhoolduse Ministeeriumi ja Eesti Tšernobõli Komitee (k.a Eesti Rohelise Liikumise) nimistute põhjal. Kohordi liikmete andmeid täpsustati ja eluseisundit (elab Eestis/ surnud/ emigreerunud) jälgiti alul kunagise aadressbüroo, hiljem rahvastikuregistri vahendusel kuni 31.12.2011. Kohordis jälgimisaja vältel (1986–2008) diagnoositud vähijuhud ja diagnoosimise kuupäev tehti kindlaks Eesti Vähiregistriga linkimisel. Kohordi liikmete surmapõhjus ja surma kuupäev (1986–2011) saadi linkimisel nn teadusliku surmaandmekoguga, mis on loodud hõlbustamaks esmajoones epidemioloogiliste uuringute tegemist.

Ettekandes esitatakse arvandmed kohordi vähihaigestumuse ja suremuse kohta. Analüüsi tulemused annavad tunnistust sellest, et keskmiselt kolmekuune viibimine Tšernobõli piirkonnas, mille jooksul saadi keskmiselt kiirgusannus 0,1 Gy, ei põhjustanud kohordis suurenenud üldist vähihaigestumust ega suremust võrreldes Eesti meesrahvastiku vastavate näitajatega. Siiski täheldati suuremat haigestumust alkoholisõltuvate vähipaikmete korral, ja suuremat enesetapusuremust.